

Euroopan unionin
osarahoittama

www.viljalaari.fi

Maatiaiskaurojen monenlaiset röyhyt

Annika Michelson, HAMK | Maarit Heinonen, Luke | Heidi Barman-Geust, Novia

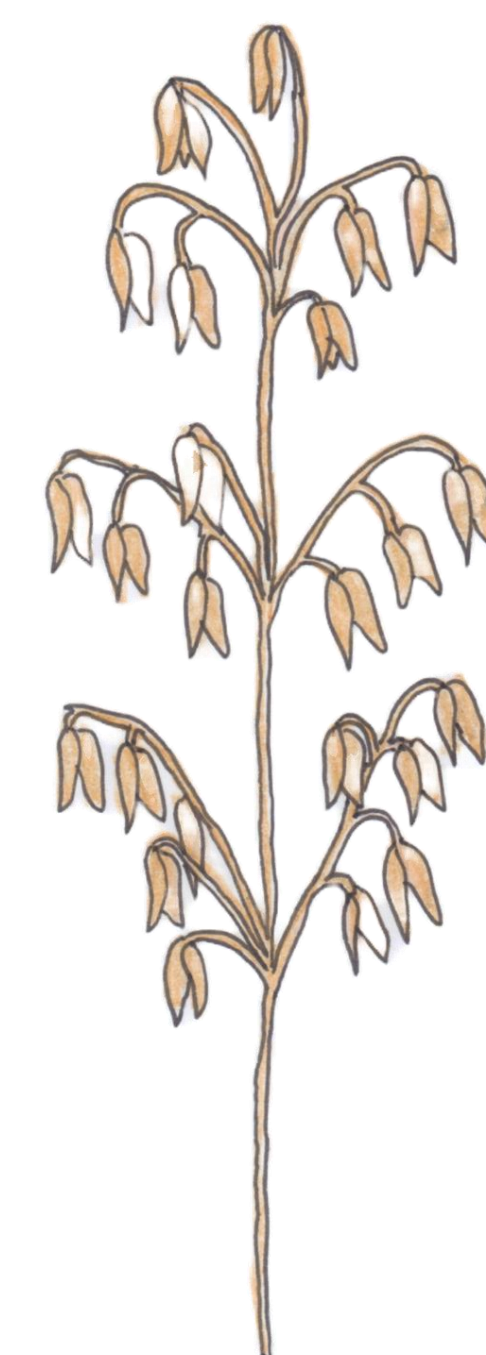
Tyyppi 1: Tuuhea, runsas-
tähkyläinen, nuokkuvalatvainen.
Hyvin versoava, heikkokortinen,
myöhäinen.

Alue: Etelä-Suomi ja Keski-
Suomen järviolueet.

Tyyppi 2: Lyhyt, harvatahkyläinen,
matala röyhy. Suhteellisen
aikainen, yleensä heikkosatoinen.

Alue: Maaperällisesti epäedulliset
olot.

Tyyppi 3: Melko pitkä röyhy,
runsasjyväinen ja pyramidimainen.
Suhteellisen satoisa,
heikkokortinen, myöhäinen.

Alue: Hyvät kasvuolot, levinnyt
laajalle.

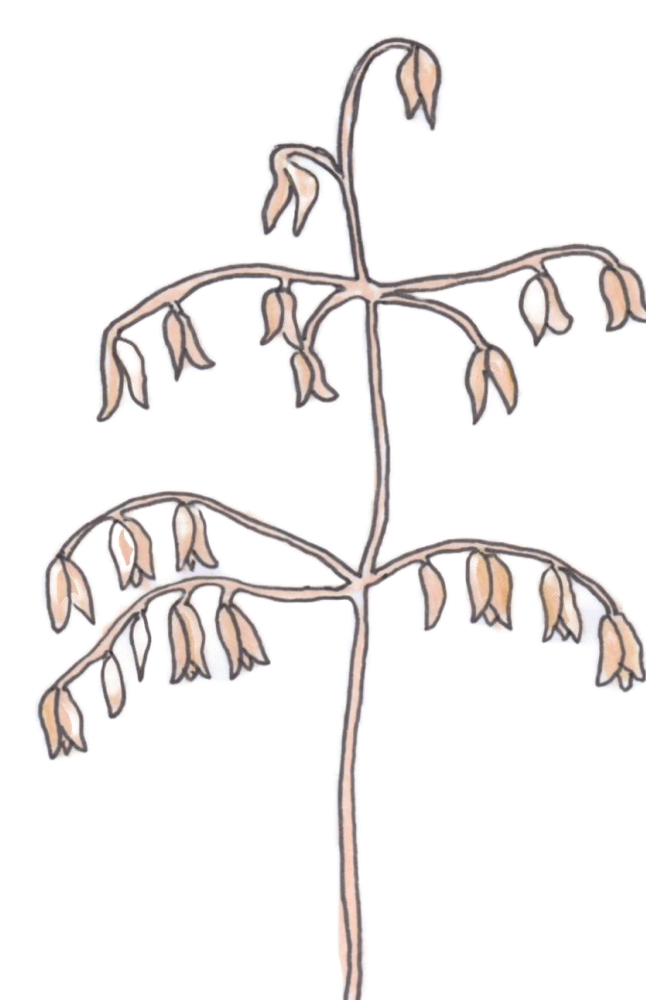

Tyyppi 4: Iso, laaja ja
runsastähkyläinen röyhy. Pitkä ja
luja korsi, heikosti versova,
pienijyväinen, hyvin aikainen, melko
heikkosatoinen.

Alue: Pohjois-Pohjanmaa

Tyyppi 5: Nelostyyppin heikompi
muoto, aikaisimmat
pohjoissuomalaiset kaurakannat.

Alue: Karut pohjoiset viljelyseudut

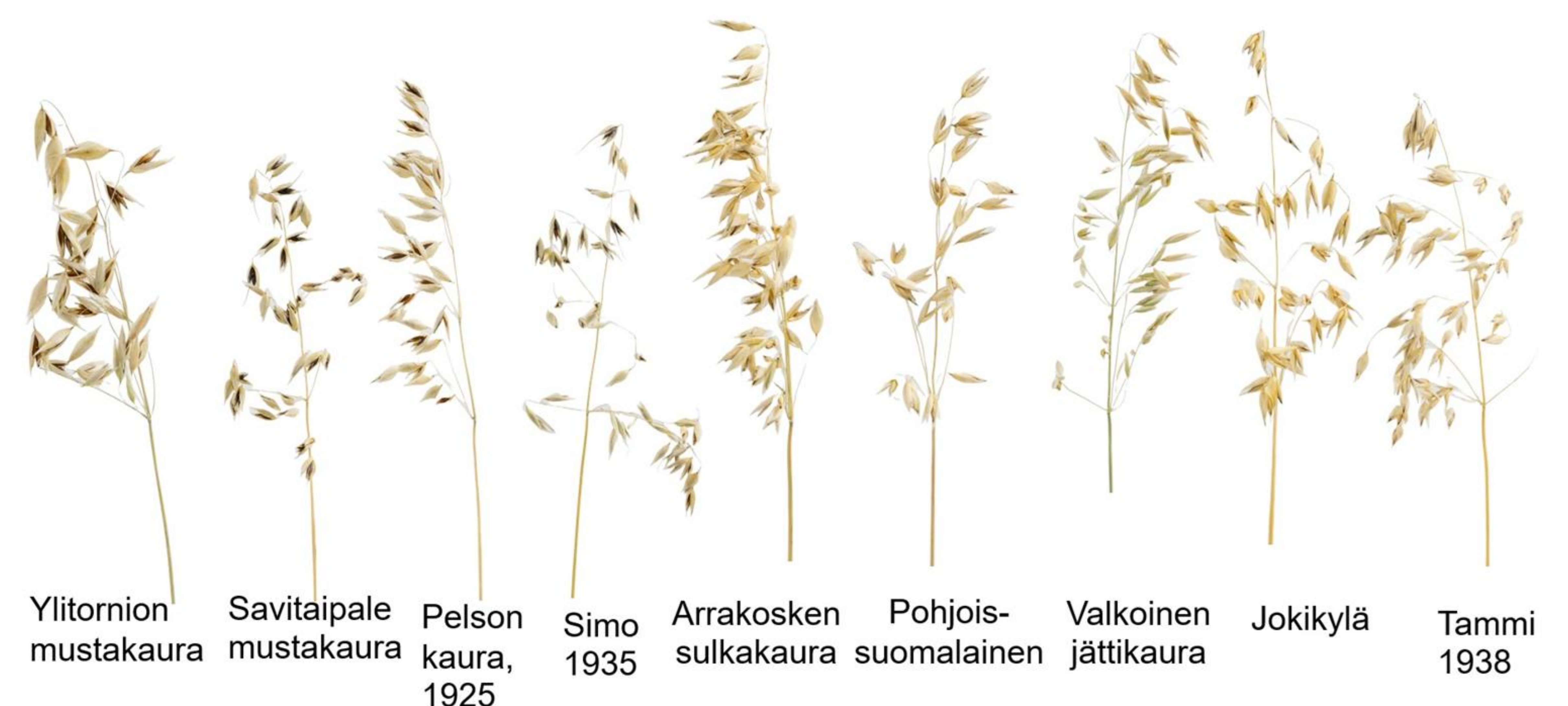

Kaura (*Avena sativa*) oli 1800-luvun lopulta noussut viljellyimmäksi viljakasviksi, koska se oli tärkeä rehuvilja nousevalle karjataloudelle. Maatiaiskaurojen riittävän lyhyt kasvuaika, jyvien pieni koko ja hoikka muoto olivat olleet olennaisia kaurajen menestymiselle alkeellisissa viljelyoloissa ja säiltään epäedullisina vuosina.

1900-luvun alkuvuosiin saakka viljeltiin yksinomaan maatiaiskauroja, kunnes ensimmäiset ruotsalaiset kauralajikkeet (mm. 'Kultasade') alkoivat syrjäyttää niitä, etenkin maan eteläosissa. 1920-luvun alkuun mennessä maatiaiskaurojen viljely oli vähentynyt kolmannekseen. Alueelliset erot olivat merkittäviä. Maatiaiskaurat olivat jyväväriltään tummanruskeita. Vain itärajalalla viljeltiin Venäjältä peräisin olleita vaaleajyväisiä kaurajia. Tummat maatiaiskaurat eivät kuitenkaan olleet tyystin yksivärisiä, vaan ne olivat tyyppiltään kirjavia. Ruskeajyväisten seassa oli myös harmaa-, kelta- ja valkeakuorisista jyvistä.

Kaurajalostaja J.O. Sauli (1881–1957) keräsi 1900-luvun alussa viljelyssä olleita maatiaiskauroja. Hän tyyppitteli niitä röyhyjen muuntelun mukaan viiteen tyyppiin.

Sauli päätteli, että viljelyolot olivat aikojen kuluessa luoneet erilaisia paikallismuotoja. Tyypeillä oli myös muita yhteisiä ominaisuuksia, kuten tietynlainen korsi, versomiskyky ja kasvuaika.

Kaunis kaura – maatiaisviljoista elinvoimaa -hankkeessa (2025-2027) edistetään luomutuotantoon ja muuttuvaan ilmastoon soveltuvien maatiaiskaurojen ja vanhojen lajikkeiden viljelyä.